

ACTA HISTORICO-OECONOMICA. 20. svezak, Zagreb 1993.

Već dvadeset godina izlazi u Zagrebu jedini časopis za gospodarsku povijest na našim prostorima. Ovu ediciju uređuje dr. Ivan Erceg s uredništvom u koje su od ovog broja ušli i članovi s područja Alpe-Jadran, te se očekuje intenzivna suradnja gospodarskih povjesničara s čitavog ovog područja u budućnosti.

Dvadeseti broj "Acta" objavljuje pet znanstvenih radova. Dva se rada odnose na hrvatske feudalne veleposjede, dva na Dalmaciju, a jedan pripada u krug historijske ekonomske misli.

I. Erceg je objavio Izvještaj službenika dvorske komore J. A. Kodermanna iz 1675. o gospodarskom stanju i mogućnostima unapređivanja produkcije na posjedima Zrinjskih i Frankopana u Hrvatskom primorju koje ima sve preduvjete da se razvije u snažno i unosno komorsko-gospodarsko dobro. Kodermann je proizvodnju na posjedu ocijenio pozitivnom, kritizirajući ono što ne valja, a vrlo je zanimljiv opis granica posjeda i susjeda koji su počeli nagrizati ovo dobro, koje je već jako stradalo 1670. od pljačke.

Stjepan Sršan objavio je inventar čepinsko-erdutskog posjeda Adamovića iz 1880. godine. Iako je taj nekoć vrlo važni i uzorni posjed Ivana Kapistrana Adamovića u 1880. već znatno osiromašio, ipak inventar pokazuje da je posjed još imao golemu vrijednost. Ovaj inventar je zadnji popis svega na posjedu uoči cijepanja posjeda koji je imao oko 15.000 hektara površine, a donosi i detalje s naznakom alata i strojeva, te iskazuje njihovu vrijednost u forintama.

Šime Peričić objavio je statističke podatke o proizvodnji na zadarskom području iz 1803-1804. godine, a paralelno donosi i broj stanovnika i stoke. Budući da su statistikom zahvaćeni i zadarski otoci, ovaj rad pruža zanimljive i korisne izvorne podatke o zadarskom području koje se u tom vremenu protezalo do Velebita i Kistanja na sjeveru i Drage na jugu, te obuhvaćalo sve otoke od Vrgade do Oliba osim otoka Paga.

Istom vremenu pripada rad I. Ercega o drugom austrijskom popisu dalmatinskog stanovništva izvršenom 1803. Erceg je objavio zaključke do kojih je došao analizom ovog popisa na temelju kojeg je i bečki dvor isplanirao svoju upravnu i gospodarsku politiku na ovom području, koje je tako dugo bilo pod Venecijom.

Razmatranja i razmišljanja Vladimira Stipetića u povodu prošlogodišnjeg pretiska knjige Josipa Šipuća "Temelji žitarske trgovine" iz 1796. godine odličan je rad. On znatno proširuje naša saznanja o tom našem prvom hrvatskom ekonomskom političaru, Karlovčaninu, koji je izradio vrhunsko djelo naše ekonomske misli u vremenu stvaranja nove tržišne ekonomije. Svojom dobronamjernom kritikom i nadopunom Stipetić je obogatilo prijevod i predgovor reprint izdanja i prilagodio ga ekonomskoj struci ispravkom terminoloških pogrešaka.

Časopis u rubrici "Ocjene i prikazi" donosi nekoliko osvrti. Ivan Erceg ocjenjuje knjigu Saskie Falckenberg "Salz ist Leben - Seine Bedeutung für Ihre Gesundheit." (Genf 1987) kao izvanredno važnu za naše područje, jer sol i za naše primorske krajeve ima značenje bijelog zlata. U spomenutoj knjizi rečeno je sve bitno o postojanju, dobivanju i upotrebi soli u svakodnevnom životu ljudi.

Igor Karaman opisuje knjigu Ive Mažurana "Stanovništvo i vlastelinstva u Slavoniji 1736. godine i njihova ekonomska podloga" (Osijek 1993), kao jedan od dragocjenih plodova dugotraj-

nog Mažuranova projekta o Slavoniji neposredno nakon oslobođenja od Turaka. Karaman zaključuje da su tijekom prva tri-četiri desetljeća 18. stoljeća bili postavljeni odlučujući temelji za cjelokupni kasniji razvoj tog područja, i stoga ovoj knjizi Karaman daje najvišu ocjenu, pohvalivši golemi trud autora da ovo djelo objavi i učini pristupačnim široj znanstvenoj javnosti u Europi.

Mira Kolar-Dimitrijević prikazala je posebnu knjigu I. Karamana, "Studije i prilozi iz arhivistike" (Zagreb 1993) u kojoj su skupljeni radovi Karamana iz arhivistike iz šezdesetih godina našeg stoljeća, a koji usprkos tome omogućavaju edukaciju sadanjih povjesničara i obogaćuju njihovo saznanje o nekim vrijednim fondovima iz gospodarske povijesti.

Ivan Erceg prikazuje knjigu Giovanni Panjeka "La vite e il vino nell'economia friulana: un rinnovamento frenato, secoli" (Torino 1992), koji veže uzgoj različitih vrsta vinove loze uz određene uvjete i upozorava na važnost vina za intenziviranje trgovine. Svakako je međutim potrebno da se u Acta oeconomica prikažu i naši radovi o vinima koji su se pojavili u posljednje vrijeme.

Treba na kraju reći da bi trebalo svakako održati ovaj jedini hrvatski znanstveni časopis iz gospodarske povijesti, jer bibliografija radova objavljenih u njegovih dvadeset godina u dovoljnoj mjeri upućuje na njegovu vrijednost, dakako pod uvjetom da se i dalje radi na njegovu obogaćivanju i inoviranju. Časopis se tiska i nabavlja preko ugledne izdavačke kuće "Školska knjiga" u Zagrebu.

Mira Kolar Dimitrijević

ZAGREBAČKI GRADEC 1242-1850. (zbornik radova), Grad Zagreb, Zagreb 1994, 407 str.

Zbornik radova o zagrebačkom Gradecu nastao je na temelju referata održanih na znanstvenom skupu u Zagrebu od 16. do 18. studenog 1992. u povodu 700-godišnjice Zlatne bule ugarskog kralja Bele IV. Radovi obuhvaćaju širok spektar problema iz povijesnog razvoja zagrebačkoga Gradeca od dodjele Zlatne bule 1242. do carskog patenta Franje Josipa 1850, kada je Zagreb konačno postao jedinstvena općinska cjelina.

Nives Majnarić-Pandžić, u radu "Prapovijesna naselja na Gradecu" (str. 1-12), iznosi podatke o arheološkim nalazima iz bronzanog i željeznog doba na području budućega Gradeca s profilom samostana klarisa, gdje su vršena iskopavanja i tlocrtom historijskih jama.

U radu Tomislava Raukara "Gradec i grad na hrvatskom prostoru" (13-17) komparirani su dalmatinski i slavonski gradovi prema ranijoj tradiciji i odnosu prema kraljevskoj vlasti s opaskom da je grad najtemeljitija društvena pojava na prostoru hrvatskog srednjovjekovlja. Tvrdnja nije detaljizirana, što bi bilo poželjno, ako se ima na umu da "srednjovjekovni" gradići, poput Gradeca, nisu bili kapitalistički centri modernizacije i nisu mijenjali relativno statičan ruralno-agrarni svijet, kojemu su pripadali. Ludwig Steindorff, u radu "Srednjovjekovni Zagreb - obrazac povijesti srednjoeuropskog grada" (19-27), upozorava na politička, društvena, privredna i religiozna obilježja, koja su Gradec činila tipičnim srednjoeuropskim gradom. Autor uspoređuje Gradec s drugim urbanim redištima srednje Europe i naglašava njegovu višenacionalnu strukturu s jačanjem hrvatske, talijanske, njemačke i mađarske nacionalne svijesti, što je, bez dodatnih objašnjenja, teško prihvatljivo za anacionalno staleško društvo XIV. i XV. stoljeća.

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

IZDAVAČ: Društvo za hrvatsku povjesnicu

REDAKCIJSKI ODBOR

Mirjana GROSS, Zagreb

Ivan KAMPUŠ, Zagreb

Tomislav RAUKAR, Zagreb

Petar STRČIĆ, Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Ivan KAMPUŠ

TAJNIK REDAKCIJE

Ivica PRLENDER

LEKTOR

Branko ERDELJAC

Adresa uredništva:

Društvo za hrvatsku povjesnicu

Zagreb, Odsjek za povijest, Filozofski fakultet

Ul. Đure Salaja 3

Narudžbe šaljite na navedenu adresu

Cijena ovog broja iznosi 100 kuna

Izdanje časopisa sufinancira

Ministarstvo znanosti i tehnologije Republike Hrvatske

Slog i prijelom na kompjutoru: DENONA, Pergošićeva 8 – Zagreb

Tisak: KRATIS, Vrapčanska 15 – Zagreb, svibanj 1995.

Uvez: GRAFOUVEZ, HBZ 41 – Velika Gorica